

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Welzijn is geen welvaart, maar wat dan wel?

Stapel, J.

Citation

Stapel, J. (1973). Welzijn is geen welvaart, maar wat dan wel? *Acta Politica*, 8: 1973(2), 214-219.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451407>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451407>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Welzijn is geen welvaart, maar wat dan wel?

door J. Stapel

Indien van een adequate steekproef slechts 2 % het antwoord schuldig blijft op de vraag of er *welvaart* heerst in Nederland en slechts 8 % geen antwoord geeft op: 'Vindt U dat er in ons land op het ogenblik *welzijn* herst of niet?' moeten beide begrippen voor heel veel Nederlanders wel iets betekenen. Maar wat?

Uitgaande van de veronderstelling dat doeltreffende communicatie (ook politieke) gediend kan zijn met enig antwoord op die beknopte vraag heeft het NIPO begin mei 1972 hierover enige vragen gesteld. (Steekproef 904 personen vanaf 18 jaar, aselekt, landelijk).

Die ook al beknopte vragen luiden:

- 'Wat is welzijn volgens U? Hoe zoudt U welzijn omschrijven?'
- 'En hoe nog meer?'
- 'Bestaat er volgens U verschil tussen welvaart en welzijn? Veel verschil, weinig verschil, of eigenlijk geen verschil?'
- 'Wat is volgens U het verschil tussen welvaart en welzijn?'

Deze vragen werden voorafgegaan door vragen over politieke voorkeur, personalia en hierna te vermelden vragen over welvaart en welzijn in Nederland.

De reacties op de eerstvermelde vragen waren als volgt:

Wat welzijn is

- 14 % *Royale levensstandaard*, alles kunnen kopen, veel kunnen permitteren, voorspoed, kunnen kopen wat je wilt, nodig hebt, enz.
 - 11 % *Redelijke levensstandaard*: normaal kunnen leven, kunnen kopen wat je nodig hebt, geen gebrek, wat luxe kunnen permitteren, gewoon netjes en behoorlijk leven.
 - 3 % *Geen werkloosheid*: iedereen werk, geen economische crisissen, enz.
-
- (28 %)
- 13 % *Gezondheid*, geen ernstige ziektes, enz.
 - 14 % *Tevredenheid*, tevreden zijn met wat je hebt, alles rustig en geregeld, met alles tevreden zijn, dat iedereen tevreden is, enz.
 - 12 % *Geluk*, gelukkig zijn, je prettig voelen, prettig leven zonder zorgen, je gelukkig voelen, werk naar je zin hebben, enz.
 - 10 % *Het goed hebben*: als alles naar wens gaat, goed in het gezin, dat het iedereen goed gaat e.d.
 - 8 % *Goede menselijke verhoudingen*, goede omgang met iedereen, goede verstandhouding, aan je medemensen denken, eerbied voor elkaar, harmonie in gezin en samenleving, enz.

(57 %)

215 Welzijn is geen welvaart, maar wat dan wel?

10 % *Sociale voorzieningen*, oude dagverzorging, verzorging van mensen, die het nodig hebben, welzijnszorg voor bejaarden, voor de minder draagkrachtigen, enz.

4 % *Geen milieu-verontreiniging*, geen lucht-, watervervuiling, schoon leefmilieu, lawaaibestrijding, enz.

2 % *Recreatie-ruimte*, ruimte voor vrijetijdsbesteding, meer natuur, ruimte en rust, gelegenheid om te sporten, enz.

5 % Diverse andere antwoorden

19 % Geen antwoord

Ruim 8 op elke 10 ondervraagden wisten dus een en ander te vertellen, tenslotte gerubriceerd in categorieën, die gemiddeld per antwoordgever 1 $\frac{1}{3}$ genoemd welzijnsaspect produceren. (Antwoordtelling 108 (%) bij 81 % antwoorden).

De eerste drie rubrieken doen *welvaart*-achtig aan (totaaltelling 28 %); de volgende vijf liggen meer in het vlak van persoonlijke tevredenheid, geluk, satisfactie (57 % totaal).

Interpretaties die meer in het politieke vlak liggen of politiek 'bruikbaar' zijn komen veel minder voor, waarbij sociale voorzieningen het meest en milieu en recreatie aanmerkelijk minder werden genoemd als antwoord op deze open vraag.

Hieronder wordt voor een aantal categorieën ondervraagden de spreiding van de meest voorkomende welzijnsdefinities weergegeven.

'wat is welzijn volgens U'	royale levensstand.	tevre-den-heid	gezond-heid	geluk	redelijke levensstand.	soc. voorz.	goede mens. verh.
	%	%	%	%	%	%	%
alle ondervraagden	14	14	13	12	11	10	8
vrouwen	14	14	13	11	10	9	7
mannen	15	14	13	13	13	12	10
leeftijd tot							
25 jaar	16	17	17	19	7	8	6
25 t/m 34 jaar	16	11	12	11	16	9	6
35 t/m 44 jaar	14	13	10	9	11	8	9
45 t/m 54 jaar	13	14	15	9	10	17	9
55 t/m 64 jaar	16	15	8	14	9	10	10
65 jaar en ouder	10	18	18	14	12	9	10
opgegeven							
maandinkomen:							
onder f 1000,-	17	13	14	11	10	8	7
f 1000/f 1500	14	12	11	11	11	10	8
boven f 1500	11	16	17	18	16	17	9

'wat is welzijn volgens U'	royale levens- stand.	tevre- den- heid	gezond- heid	geluk	redelijke levens- stand.	soc. voorz.	goede mens. verh.
rk	15	13	11	13	11	12	6
ned. herv.	17	16	17	9	11	9	9
gereformeerd	10	10	13	9	8	11	10
geen kerk	15	15	13	13	14	9	10
politieke voorkeur:							
PvdA	14	12	10	5	13	11	10
KVP	20	8	11	9	13	13	6
VVD	13	27	17	15	15	15	15
ARP	13	13	9	15	7	9	17
D'66	14	17	17	17	14	14	3
CHU	18	13	13	3	3	3	13

De verschillen in visie zijn gering en bovendien wellicht veelal toe te schrijven aan de beperkte sub-steekproeven per categorie (Waarbij nog komt dat het 'geen antwoord'-percentage vaak het meest verschilt. Bv. 23 % bij onder f 1.000,— per maand tegen 8 % bij boven f 1.500,— en 4 % bij VVD-stemmers tegen 25 % onder PvdA-stemmers).

Het antwoord 'royale' levensstandaard hangt wellicht met inkomen samen, maar verder is er weinig koek van te bakken.

Dat geldt grotendeels ook voor de antwoorden op de vraag of er veel, weinig of geen verschil bestaat tussen welvaart en welzijn.

tussen welvaart/ welzijn:	veel verschil %	weinig verschil %	geen verschil %	geen oordeel %
<i>alle ondervraagden</i>	47	29	15	9
vrouwen	44	29	16	11
mannen	51	28	14	6
tot 25 jaar	49	38	8	6
25 t/m 34 jaar	47	27	17	9
35 t/m 44 jaar	51	27	12	10
45 t/m 54 jaar	47	29	16	8
55 t/m 64 jaar	41	31	17	10
65 jaar en ouder	50	21	21	8
rk	46	28	18	7
ned. hervormd	51	23	15	11
gereformeerd	41	36	15	8
geen kerk	47	28	15	10

(NB Door % afrondingen totalen soms niet precies 100 %)

Blijkbaar is een dosis welvaart nodig om een verschil met 'welzijn' te kunnen zien.

tussen welvaart/ welzijn:	veel verschil %	weinig verschil %	geen verschil %	geen oordeel %
opgegeven maandinkomen:				
onder f 1000,—	41	28	21	10
f 1000,—/f 1500,—	45	34	12	9
boven f 1500,—	64	23	10	3

Naar politieke voorkeur zijn de verschillen overigens kleiner. 'Veel verschil' loopt van 38 % bij ARP-stemmers tot 55 % bij D'66-aanhangers.

Het verschil tussen welzijn en welvaart blijkt desgevraagd als volgt te worden opgevat:

- 33 % welvaart is materieel, financieel, hoog loon, weelde, overvloed, enz.
- 17 % welzijn betreft geluk, tevredenheid, het innerlijk, psychisch, 'hoe ik me voel', immateriële behoeften (e.d.)
- 8 % welzijn is strikt persoonlijk, individueel, meer je zelf en je eigen gezin, 'enkelvoud', e.d.
- 6 % welvaart is algemeen, het hele land, grote groepen e.d.
- 9 % welzijn betreft/is gezondheid, eigen gezondheid.
- 4 % welvaart impliceert nog geen welzijn, welzijn kan er ook zonder welvaart zijn, welvaart maakt je nog niet tevreden, als niemand tevreden is, is er geen welzijn, enz.

Hierbij wordt nog duidelijker dan bij de keuze van welzijn-definities door de ondervraagden dat het subjectief persoonlijk ervaren van min of meer immateriële zaken naar veler gevoelens welzijn bepaalt.

Voor welvaart bestaan externe kwantitatieve indicaties (inkomen, bestedingen, bezittingen e.d., economische dus). Voor het kwantificeren van welzijn is men welhaast uitsluitend aangewezen op... opinie-onderzoek. Blijkens wat welzijn voor de meerderheid betekent, is achteraf gezien de vraagredactie in het onderhavige onderzoek tenminste onvolledig geweest. In plaats van ook naar eigen welzijn te informeren vroeg het NIPO namelijk:

'Vindt U dat er in ons land op het ogenblik welzijn heerst of niet?'

Toch zouden de geringe verschillen per groep er op kunnen wijzen dat op deze vraag toch veel vanuit persoonlijke opvattingen gereageerd is. (Waarbij dan het vermoeden zou kunnen rijzen dat anti-revolutionaire Gereformeerden veel gelukkiger en tevredener zijn dan D'66-stemmers).

in ons land heerst:	wel welzijn %	geen welzijn %	geen oordeel %
<i>alle ondervraagden</i>	44	48	8
rk	47	47	6
ned. hervormd	40	52	9
gereformeerd	51	40	10
geen kerk	41	51	8
PvdA-stemmers	46	48	6
KVP „	53	41	6
VVD „	54	44	2
ARP „	56	36	7
D'66 „	34	66	—
CHU „	41	46	13
inkomen onder f 1.000	43	49	8
f 1.000/f 1.500 p. mnd.	46	45	9
boven f 1.500 p. mnd.	46	49	6
leeftijd tot 25 jaar	47	47	7
25 t/m 34 jaar	46	45	9
35 t/m 44 jaar	42	48	9
45 t/m 54 jaar	42	52	6
55 t/m 64 jaar	46	46	8
65 jaar en ouder	40	52	7

Inzake de welvaart is gelukkiger geënquêteerd n.l. over 'welvaart in ons land' én over 'welvaart in Uw gezin'. Daardoor weten wij dat van alle (904) ondervraagden begin mei 1972:

- 56 % vond dat er in eigen gezin én in Nederland welvaart heerste
 - 18 % geen welvaart in gezin, noch in het land
 - 15 % wel zelf welvaart maar niet in Nederland
 - 9 % geen eigen welvaart, maar wel in Nederland
- en de resterende 2 % op een of beide vragen geen antwoord gaf.

(Vragen: 'Vindt U dat er in ons land op het ogenblik welvaart heerst of niet' en 'Heerst er hier in Uw gezin welvaart of niet?').

De welvaart-vragen leveren ook nog enige verschillen per categorie respondenten, verreweg het grootst indien onderverdeeld naar inkomen. Maar er zijn geen categorieën te vinden zonder meerderheid voor welvaart thuis en welvaart in Nederland.

	welvaart in ons land			welvaart in eigen gezin		
	wel %	niet %	geen antw. %	wel %	niet %	geen antw. %
<i>alle ondervraagden</i>	65	33	2	71	26	3
onder f 1.000 p. mnd.	61	38	1	61	38	2
f 1.000/f 1.500 p. mnd.	66	30	3	75	22	2
boven f 1.500 p. mnd.	76	23	2	91	6	3

Een geloofwaardige 'welvaartspolitiek' zou een attractief programmapunt kunnen zijn in het bijzonder voor delen van hen die minder dan f 1.000,— per maand verdienen.

'Welzijnspolitiek' echter lijkt een voor de kiezer nauwelijks te definiëren begrip. Ook al meende ca. de helft der ondervraagden dat 'welzijn' in ons land ontbreekt, het blijkt voor zo velen met persoonlijke tevredenheid, geluk, gezondheid en individueel welbehagen samen te hangen dat staatkundige remedies of sociale voorzieningen weinig toepasselijk lijken. Arts en pastor, vriend en buur kunnen aan 'welzijn' — zoals men het nu bleek te zien — wellicht meer bijdragen dan de politicus.